

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Z DELAVSKEGA BOJNEGA POLJA KRIŽEM AMERIKE

Avtoizvoščiki, izvojevali zmago. Delavci v missourakem kamnolomu so se organizirali. — Unija brivskih delavcev v St. Louisu napreduje. — Tekstilne delavke so se vprile znižanju mezde in drugo.

Vancouver, Britanska Kanada. — Izvoščiki pri Yellow Taxicab kompaniji so se zastavali. Nekaj dni so se brezuspšno pogajali z zastopniki kompanije, nakar so proglasili stavko, ki je trajala sami tri dni. Stavka je končana z zmago za izvoščike, ki bodo odslej prejeli po 35 odstotkov od vseh prejemkov z garancijo mezde \$2.50 minimalne dnevne mezde. Kompanija je priznala tudi organizacijo.

St. Genevieve, Mo. — Delavci, ki delajo v tukajšnjih kamnolomih, so se organizirali. Delavci pričakujejo, da se bodo podjetniki izredno silno vprili povišati beraške mezde.

St. Louis, Mo. — Tukajšnja unija brivskih pomočnikov je v mesecih maj in junij pridobila sto novih članov in napravila pogodbo z lastniki trideset brivnic, ki so bile preje neunižake. Unija trgovskih pomočnikov, ki delajo v prodajalnah za trgovino na drobno, je nastavila tri organizatorje.

Portland, Me. — Tkalke v tovarni Haskell Silk Mills so zastavale, ko je kompanija naznanila, da utrga dva centa pri jardu in da bodo morale delati pri štirih statvah mesto pri dveh.

Kompanija je morala končno odnehati. Utrgala je samo en cent pri jardu in delavke bodo še naprej delale pri dveh statvah.

Indianapolis, Ind. — Odborniki rudarske organizacije United Mine Workers izjavljajo, da se rudarji kljub brutalnostim, šikanam in sodnijskim prepovedim hrabro drže. Stavka se nadaljuje, ki so jim jo vsilili premožovniki podjetniki.

Lokalne organizacije v Illinoisu so sklenile, da bodo podvele korake proti članom, ki so šli delati v neorganizirane premožovnike v Kentuckiju.

Washington, D. C. — Edino v južno-atlantskih državah se je pomnožilo število zaposlenih delavcev za dva odstotka in osem desetink odstotka. Številko nastavljenih delavcev se je pomnožilo, ker tekstilni baroni selijo svoje industrije v južne države.

Neverni Tomaz raskrinkal "duha."

Chicago. — V nedeljo zvečer je bilo zbranih 200 oseb v dvojnem trinastega nadstropja (ne srečna numera!) Garrick teatra. Poslušali so predavanje spirita C. H. Tomsona. Po končanem predavanju je Tomson dejal, da pokliče "duha," če val plačajo po 25 centov. Ko je bil denar pobran, je medij ukazal narediti temo. Navzoči so se morali prijeti za roke in gledati na oder. Kmalu se prikaže neka bela senca na oderu. Tedaj pa eden navzočih hitro posveti z žepno električno svetilko na oder in razkrije, da je Tomsonova žena duh. Tomsonovi reditelji so brž planili po predzružane in ga začeli suvati ven iz dvorane. Drugi gledalci, ki so spoznali humbug, so priskočili možu na pomoč in začel se je spločen pretep. Nekdo je porval polico, ki je izpraznila dvorano in odpeljala medija ter njegovega "duha" (dušico) na postajo.

Kellogg napada Pan-ameriško federacijo

Razburjenje med latinskimi delegati je veliko. — Celo veliki dnevniki kritizirajo masakr v Nikaragvi.

Washington, D. C. — Državni department je svoje topove nameril na Panameriško delavsko federacijo, ki je dvignila glas proti agresivni politiki v latinski Ameriki.

Latinski delegatje so "orodje" v rokah Luis Moronesa, voditelja mehiškega delavskega gibanja, tajnika za trgovino, delo in industrijo v Callesovem kabinetu. Morones in Callesova vlada so pa zopet "komunisti", ki hočejo poraziti ameriško vlado v njenih imperijalističnih prizadevanjih pri pohodu v karaiške dežele.

Tajnik Kellogg, pokrit s plaščem anonimnosti, je pospešil take izjave v dnevniku "Washington Post", glasilo reakcije republikanske stranke. Tak je bil odgovor, ker je bila na konvenciji Panameriške delavske federacije predložena protestna resolucija proti masakru pri Otocalu v Nikaragvi.

Razburjenje med delegati iz latinskih dežel je veliko zaradi masakra. J. C. Gonzales, delegat Sansalvadorske delavske federacije, ki je ravnokar dopisal na konvencijo, je izjavil: "Devet in devetdeset odstotkov Centralne Amerike je za generalom Sandinom in njegovo vratarje."

Fuller ponovno zasliši Sacco in Vanzetti

Posvetovalni odbor poslušal argumente tožnikov in zagovornikov. — Aretirani demonstranti v Argentini.

Boston, Mass. — Governer Fuller je naznanil v soboto, da drugi običje Sacco in Vanzettija v ječi ter ju zasliši. Prvič je posetil obojca zadnji petek in takrat je govoril tudi v Madeirosom, ki je izjavil, da je dvojni umor, radi katerega sta bila Sacco in Vanzetti obojena na smrt, zakrivila njegova roparska ganga.

Governerjev posvetovalni odbor je začel 25. julija poslušati argumente državnega pravdnika in zagovornikov. Ko bodo argumenti zaključeni, prdeloži odbor governerju svoje poročilo o preslikavi. Ta teden bodo najbrž vsi gotovi s preslikavo in potem governer Fuller naznanil, kaj misli storiti: ali pomilosti Sacco in Vanzettija od smrtne kazni, ali ju oprosti popolnoma, ali pa ju pusti umreti na električnem stolu dne 10. avgusta.

Vanzetti je v nedeljo zjutraj prenehal z gladovno stavko, katero je imel en teden. Zajtrkoval je oatmeal, mleko, kruh in kavo. Sacco pa še nadaljuje svoj post.

Buenos Aires, Ar., 25. jul. — Policija je tu aretirala Orestesa Bara, tajnika Sacco-Vanzettijeve obrambnega odbora. Obtožen je, da je zapleten v razstrelbo George Washingtonovega spomenika, ki je bil pred par dnevi porušen z bombo. Aretiranih je bilo še nekaj drugih oseb in policija je zasegla vse knjige in listine omenjenega odbora.

Vatikan poziva Evropo na boj kot ameriških filmov.

Rim, 25. jul. — Papežev glasilo "Osservatore Romano" svari v uvodnem članku vse evropske dežele pred ameriški filmi, ki poplavlajo ves svet. Zlasti poziva list Evropo, naj se čuva takozvanih ameriških izobraževalnih filmov, s katerimi "hoče Amerika učiti Evropo morale." List pravi, da v materinjskih ozirih, kar se tiče fi-

lo četo patrijotov. Masaker pri Otocalu tvori mejnik v zgodovini Centralne Amerike. Ameriške čete lahko zasedejo naše dežele, prišli pa nas ne morejo, da kupimo ameriško blago. Bojkot je tu.

Pa tudi veliki dnevniki obsojajo masakr. Dnevnik "New York Times" obsoja celo nikaragvaško pustolovščino, češ, da je zelo slabo nasvetovana reč. Dnevnik spominja Coolidge na obljubo Hardinga leta 1920, ko je rekel, da bodo republikanci končali z "neopravičljivim vmešavanjem v domače afere majhnih republik na zapadni polovici sveta."

Dnevnik "Baltimore Sun" pravi, da morajo Združene države postati policaj za vse latinske Ameriko, ali pa smakniti svoje oborožene sile, ki kažejo na moralo v kartunu, ki se stoji iz velikega polja, na kaatemrem stoje črni križi in nad njimi napis:

"Mir se je uspešno napravil v Nikaragvi. — Tajnik Kellogg."

T. S. Vaca, washingtonski zastopnik dr. Juan Sacasa, ustavnega nikaragvaškega predsednika izjavlja, ako masakr pri Otocalu ni morija na debelo, tedaj ne ve, kaj ti besedi pomenita. "Može, ki so bili ubiti, so bili v opoziciji proti naimljeni oblasti tujezemske sile na svoji domači zemlji."

Obregon siljano sprejeti v glavnem mestu

Mehiški predsedniški kandidat aklamiran od tisočev delavcev in farmerjev, ko je odprl volilno kampanjo.

Mexico City, 25. jul. — General Alvaro Obregon, bivši predsednik Mehike, je večerj formalno odprl svojo volilno kampanjo za prihodnjega predsednika — in bil je sprejet v glavnem mestu kakor noben drugi kandidat. Več kot 40.000 delavcev in farmerjev je prišlo v Mexico City v vlakih, avtih, vozovih, na konjih in peš iz 200 milj oddaljenega okolja. Člani delavskih strokovnih unij, farmerskih organizacij in političnih društev so se mešali v silni množici, ki je napolnila trg pred Obregonovim glavnim kampanjskim stanom na Avenida Juarez. Računa se, da je bilo med demonstranti najmanj 20.000 Indijancev.

Obregonova stara revolucionarna stranka je spet stopila na površje.

Obregon je z balkona nagovoril ljudsko morje in razlagal svojo platformo. Govoril je le o politični in ekonomski situaciji ter o potrebah mehiškega ljudstva; niti z eno besedo se ni dotaknil svojih dveh nasprotnikov. Obregon želi, da je njegova kampanja stvarna in brez osebnega boja. S tem je naredil zelo dober vtis.

Ostala dva predsedniška kandidata sta general Serrano in general Gomez. Prvi ima v svojem programu spravljivost med kapitalom in delom, privabljanje tujega kapitala, razdelitev zemlje med kmete in verako svobodo. Gomez je klerikalni kandidat in hoče, da se Mehika enostavno izroči papežu na eni strani in petrolejskim magnatom na drugi.

Obregon kandidira na platformi Callesove notranje in zunanje politike. Imel bo za seboj Mehiško delavsko federacijo in socialistično stranko.

nanc in industriji, je treba Ameriki priznati prvaštvo, ampak v "duhovnih ozirih je in mora ostati prvaštvo v Evropi."

Mednarodni protest v interesu Sacco in Vanzettija 31. julija

Določen je za dne 31. julija. — Sacco-Vanzettijev odbor je izdal poseben oklic.

Boston, Mass. — Sacco-Vanzettijev obrambni odbor je izdal manifest za mednarodni protest proti justičnemu umoru Nicola Sacca in Barolomeo Vanzettija. Letaki so bili razposilani delavskim organizacijam po vsem svetu.

Protest omenja, da se zaslišanje, ki ga vodi governer Fuller, vrši za zaprtimi durmi. Odboru ni znano, kdo so priče, ki jih zaslišujejo za zaprtimi durmi. Protest omenja, da svet misli, da sta pri teh zaslišanjih zastopana tudi Sacco in Vanzetti, kar pa ni res. Priče lahko lažejo governerju, kolikor jim je drago. Sacco in Vanzetti se ne moreta braniti. Obrambni odbor misli, da se bliža ura, ko je treba, da delavstvo vsega sveta izpregovori, in za to je določil nedeljo dne 31. julija za mednarodni protest.

Pristranski obravnavi sledi obravnava za zaprtimi durmi, pravi obrambni odbor. Tu prič na tucete sovražnih prič. In taka prireditev se imenuje pravica, naglašajo obrambni odbor.

V imenu idealov človeštva apelira obrambni odbor, da se delavstvo dne 31. julija zbere in protestira, da bodeta Sacco in Vanzetti rešena smrti v električnem stolu.

Avstrijski socialisti očelijo stranko

Tristo aretiranih izrednikov spoznanih krivim požiga justične palače.

Dunaj, 25. jul. — Odborniki socialistične stranke v Avstriji so večerj zborovali in zaključili, da se mora stranka reorganizirati in očistiti nekaterih elementov. To pomeni, da vsi oni člani, ki so pri izrednih 15. in 16. julija sodelovali s komunisti v krvavih bojih in pri požiganju justične palače, policijske postaje pri mestni hiši in drugih poslopih, bodo izključeni.

Tristo jetnikov, ki so bili aretirani v teku izredov, je že bilo spoznanih krivim požiga justične palače. Polovica teh je znanih starih malkontentov, ki so bili že zaprti radi raznih zločinskih dejanj.

POSLEDNICE MARNEN NAPAKE

Policijski voz s četo policajev pridriral zaman.

Chicago, Ill. — Na policijski postaji je zapel telefonski zvoček in znamenje je govorilo, da so izbruhnilo poboji pri Prvi narodni banki. Kakor bi trenilo in nanj so skakali policaji, oboroženi s količi, na kar je šlo v divjem diru proti Prvi narodni banki. Hreščala je policijska sirena, policaji so pa pripravljali samokrese, da planejo na roparje, ki so navaliли na prvo narodno banko. Policijski voz je končno dospel do banke. Bilo je vse mirno in policaji so gledali, kam so se poskrili tolovaji, ki so se drznili napasti banko pri belem dnevu. Eni izmed policajev so drli po stopnicah do varnostne šrambe, da polove drzne roparje. Tukaj jih je pa čakalo razočaranje.

Mrs. Elizabeth State je prišlo slabo, telefonistka v varnostni šrambi se je za zmotila. Mesto da bi pozvala ambulanci voz, je pa oddala znamenje za velik poboj.

Velika stavka transportnih delavcev visi na niti

Mogoče prične prihodnji mesec v New Yorku. — Stavka bo, ako pride do nje, velikega pomena za vse delavstvo.

New York, N. Y. — V mesecu avgustu prične v tem mestu ena največjih stavk transportnih delavcev. Lani je bila neodvisna stavka uslužbencev na podučilni železnici, a uslužbeni so se vrnili premagani na delo, dasiravno so se krepko in vrolo držali. Ampak letos je položaj drugačen. Ako pride do stavke, tedaj jo bo podpirala Ameriška delavska federacija z vso svojo močjo.

Ako bo stavka odložena, tedaj se to zgodi, da se "pogodba politega kučka" podvrže zadnji preizkušnji na sodiščih in zavrzjejo sodnijske prepovedi, ki so bile izdane na podlagi te pogodbe.

Ta stavka bo velike važnosti za vse ameriško delavstvo. Ako bo "pogodba politega kučka" razbita in uničena, tedaj bo veliko premožovo polje na jugu in druge industrijske pokrajine odprte za organiziranje delavcev. V teh pokrajinah so bile delavske strokovne organizacije skoraj popolnoma uničene z individualnimi pogodbami med delavci in podjetniki.

Med uslužbenca na podučilnih

in nadučilnih železnicah že prihaja nov duh. Medtem ko se vedno morajo prihajati uslužbeni Interborough Rapid Transit kompanije v pisarne te družbe, da podpisajo "pogodbo politega kučka" in se odpovejo, da ne bodo postali člani organizacije cestnoželezniških uslužbencev Amalgamated Association of Street and Electric Railway Employes, sta se načelnika iz obeh nasprotnih tablorov, William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, in Frank Hendley, zastopnik Interborough Rapid Transit kompanije, spoprijela.

Hedley je pisal Greenu in mu zagrozil, da uvede proti njemu postopanje zaradi žaljenja sodišča, češ, da je kršil sodnijsko prepoved najvišjega sodišča, ako sodeluje z voditelji prejšnje stavke.

Green je seveda odgovoril na to grožnjo s kritiko sodnijske prepovedi. Green pravi, da ameriški delavci ne bodo trajno trpeli, da se organizirajo uslužbeni, ki delajo za korporacije javnih potrebščin, v kompanijskih unijah. Končno naglašala Green v svojem odgovoru, da ga Hedleyjeva grožnja ne bo odvrgnila od izvrševanja dolžnosti kot predsednika Ameriške delavske federacije.

Fašizem uničuje Italijanskega kmeta

Rezultat Mussolinijeva valitne politike je da je ameriška pšenica cenejša v Italiji kot domača.

Lugano, Svica, 25. jul. — Mussolinijeva finančna reforma je povzročila krizo v italijanskem kmetijstvu. Vlada je naphnila vrednost lire za 25 odstotkov in posledica je, da je cena italijanske pšenice, ki se je lani prodajala po 220 lir kvintal, padla tako nizko, da se je kmetom ne izplača dajati na trg. Ameriška pšenica s tovrstno vred je cenejša na italijanskem trgu kot domača. Ameriška pšenica se danes prodaja v Genovi po 140 lir (\$7.61) kvintal z všteto tovrstno in carino vred. Italijani pravijo, da ne morejo tekmoovati s to ceno. Večji posestniki vseeno požanjejo pšenico in spravijo izgubo, manjši pa ne morejo, vsled česar so bankirji pobrali letino, da dobe vsaj nekaj za posojila.

Enaka kriza je zadela mlekarstvo industrijo. Italija je včasih eksportirala veliko sira, letos je pa tudi ta izvoz uničen. Pred enim letom je bilo v Italiji 80.000 delavcev brez dela, letos jih je pa 250.000. Več kot toliko pa dela le po par dni v tednu.

Medtem je industrijsko sodišče v Rimu dekretiralo, da se mezza rizim delavcem zniža dnevno za šestdeset centesimov (\$0.02). Veleposestniki, ki so obejali na tisoče akrov, s pšenico in rišem, zahtevajo, da se plača delavcem na poljih zniža na 15 lir (81 centov) dnevno. Mussolini bo seveda moral ugoditi, kajti zemljiščni magnatje robantijo na vse načine, da jim vlada uničuje trge z revaluacijo lire.

Ameriški turisti (pivci) v Kanadi

Niagara Falls, Ont. — Odkar je Kanada zavrgla prohibicijo in spet toči pravo pivo in druge pijače, se je število ameriških turistov zelo pomnožilo. Vsač dan pride 500 turistov iz Združenih držav v Kanado. Od 1. aprila do 23. julija je prišlo v Kanado 74.381 Američanov v avtih za 30 dni.

Malič Zlato vladar sveta

Štirino sestavljene brzojavke pripovedujejo med vrsticami, kdo je vladar sveta.

Chicago, Ill. — Koliko konferenc bo treba še obdržavati, da bodo ljudstva spoznala, da ne vladajo politične vlade in lige narodov, ampak da imajo odločilno besedo o usodi sveta bankirji? Treba je čitati skrbno sestavljane brzojavke in poročila o zadnji konferenci svetovnih bankirjev, pa se čita in razume med vrsticami, da imajo bankirji glavno besedo pri odločanju usode sveta. V New Yorku so konferirali zastopniki evropskih centralnih bank z načelnikom federalne rezerve Združenih držav.

"Wall Street Journal", ki je glasilo ameriških finančnikov, pravi, da so bili na tej konferenci sprejeti dalekosežni zaključki. Ti zaključki se tičejo mednarodne trgovine in financ. Nato nadaljuje glasilo ameriških bankirjev, da denarne moči najbolj važnih trgovskih dežel vidijo, da je velik napredek mogoč, ako delajo v sporazumu.

Pričakuje se, da se bodo te konferenc obdržavale, od časa do časa. Tako se upa, da se uvedejo nove metode za uravnavanje svetovnih gospodarskih problemov." Kar se upa doseči, je to, da je mednarodni biznis v rokah biznisanov in ne vlada, vzkljka glasilo ameriških bankirjev.

"New Republic" opisuje štiri bančne predsednike, da so najbolj mogočni ljudje na svetu. Moč dobivajo od gospodov kredita, ki jih zastopajo.

Ni čudo, da so pokojnega La Folletta tako silno sovražili bančni interesi, kajti v svojem programu je imel nacionaliziranje kredita, ki je življenje narodov, trgovine, industrije in poljedelstva.

REŠITI JE HOTEL SESTRO, A JE UTONIL

Sioux City, Ia. — Jos. Cooper, star osemnajst let, je utonil pri polizkusu, da reši svojo 12-letno sestrico, ki je zabredla v globoko vodo v reki Big Sioux. Cooper ni znal plavati in reka ga je potegnila vase.

COOLIDGE SKUŠA PRIDOBITI FARMARJE ZASE

Cetri milijona se izda v ta namen. — Tako se glase poročila iz Črnega gorovja. — Poljski pridelki so v minelem letu vrgli \$600.000.000 manj kot v prejšnjem.

Washington, D. C. — Calvin Coolidge se trudi pridobiti farmerske glasove. Poročila iz Črnega gorovja se vzdržujejo vztrajno, da se izda iz federalne blagajne \$250.000.000 za pomoč farmerjem. Taka je govorica v glavnem mestu. Predložiti se namerava predloga, ki bo podobna McNary-Haugenovi.

Kolikor bolj prihajajo v javnost poročila o dobri pšenici in slabi koruzni letini, toliko bolj jasno postaja, da bo administracija morala nekaj storiti za farmerje. Poročila o dobri pšenici letini so izredno razveseljujoča za žitne spekulante, kajti to je znamenje, da bodo pšenico lahko kupili po zelo nizki ceni. Za farmerje pomenijo taka poročila, da so skoraj zastoj orali sejali, želi in mlati. Poročila o slabi koruzni letini tudi niso za farmerje razveseljujoča, kajti koruza služi za plico prašičem, prašiče pa še vedno nimajo cene.

Kakšna depresija vlada v poljedelstvu pove poročila poljedelskega departamenta, ki pokazuje, da so lani farmerji prejeli \$600.000.000 manj za svoje produkte, kot v prejšnjem letu. Povprečni dohodek za farmerja in njegovo družino znaša \$627.

Konferenca farmerjev, ki se je obdržavala v St. Paulu, se je izrekla za McNary-Haugenovo predlogo. To je menda povzročilo, da je zdaj predsednik za pomoč farmerjem. V letu 1927 ni bilo volitev, tedaj Coolidge in svetovalci niso bili za odpomoč, a leto 1928 je leto predsedniških volitev, in Coolidge in njegovi svetovalci se ne bodo mogli ravnati po svojih lastnih željah.

Ako se bodo farmerji potolazili z odpomočjo in bodo napredne sile na ta način oslabilje, tedaj je mogoče, da bo Coolidge izvoljen v prihodnjem letu. Ampak zgodi se lahko tudi drugače. Finančne in industrijske sile še lahko odločijo, da je Coolidge izvršil svojo dolžnost pri znižanju dohodninskega davka in da potrebujejo moč za "močno roko," da reši deželo pred zlimi posledicami Coolidgeve slabe zunanje politike.

Vihar v Benetiji ubil 6 oseb.

Milan, Italija, 25. jul. — Silen vihar, ki je divjal v soboto zvečer po vsej severni Italiji, je umrtil šest oseb. Štirje so bili ubiti in 20 ranjenih v Cremoni in dva ubita ter osem ranjenih v Benetkah. Škoda je ogromna. V Benetkah je poškodovana katedrala sv. Marka in nekatera druga zgodovinska poslopja. Vihar je tudi podrl dimnik na neki bolnišnici, ki je padel skozi streho in strop v bolniško sobo in ubil neko bolno ženo ter težko ranil tri zdravnike in dva otroka.

Staro človeško okostje odkopano.

Quincy, Ill. — Na tukajšnjih golfnih tratah Spring Lake Country Club so te dni odkopali človeško okostje, o katerem trdijo eksperti, da predstavlja "najstarejšega človeka" Amerike. Lobanja je zelo nizka in možganska votlina je majhna. Kostni rok in nog dokazujejo, da je bil človek nizke postave. Skelnet vsekakor spada v prazgodovinske čase.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisati se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (liven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (June 30-1927) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je v tem dnevem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

RADI BI OPRALI KOŽUH, NE DA BI GA ZMOČIL!

Episkopalna cerkev je pisala predsedniku Združenih držav, da se ljudje, ki mislijo v tej deželi, vznemirjajo zaradi vodstva kinoindustrije in zaradi imunitete, ki jo uživa ta industrija skoraj skozi šest let pod vodstvom bivšega člana v predsedniškem kabinetu; in da tvori uprava justice ob času Coolidgevega predsednikovanja zelo resno vprašanje. Pismena vloga dalje svari predsednika Združenih držav, da bo kongresu predložena peticijska za preiskavo kinoindustrije z namenom, da se v kinoindustriji postopa strogo v smislu zakona.

Kaj je namen te dolge tirade, ki jo je duhovščina episkopalne cerkve naslovila v lepo ostruženih besedah na predsednika? Cenzura, ki že postoji za gledališča in kino industrijo; se zdi tej duhovščini premila in premeška, zato zahteva, da se uvede še strožja cenzura. Kdo so ti misleči ljudje, ki zahtevajo strožjo cenzuro za kinoindustrijo, pismena vloga ne pove, kljub temu se pa lahko ugane. Ti misleči ljudje niso drugi kot duhovščina episkopalne cerkve in njeni podporniki. Cenzura bi morala biti taka, kot so jo zamislili episkopalni fundamentalisti, ki se drže ortodoksnih cerkvenih nauk kot klop kože. Kar je zunaj teh cerkvenih nauk, je po mnenju teh gospodov nemoralno in neetično, vse drugo pa je etično in moralno, čeravno pravijo ljudje, ki niso podporniki fundamentalističnih nauk te cerkve in mislijo s svojimi možgani, da je veliko neetičnega in nemoralnega, kar uče fundamentalisti, ker je v protislovju z znanostjo.

Veliko ljudi, ki mislijo bolj globoko s svojimi možgani kot episkopalni fundamentalisti, pravijo, da je izkoriščanje malih otrok nemoralno in neetično. Kdaj so ti episkopalni fundamentalisti še nastopili proti izkoriščanju malih otrok? Kdaj je episkopalna cerkev apelirala na državne legislature, da naj sprejme postavbe, da bodo otroci hodili v šolo, mesto v tovarno? Kdaj je episkopalna cerkev nastopila za enakost plemen in naglašala, da so zamorci ljudje z enakimi pravicami kot belopoltniki? Kdaj je episkopalna cerkev apelirala na legislature v južnih državah, da naj sprejmejo zakone, po katerih bodo država in občine enako skrbale za vzgojo in poduk zamorskih in belopoltnih otrok? Kdaj je episkopalna cerkev odprto nastopila za odpravo postav, ki prepovedujejo sklepanje zakonov med belopoltnimi in zamorskimi ljudmi? Kdaj je ta cerkev javno proglasila, da ni noben greh, ako zamorec poroči belopoltnega dekleta, zamorsko deklo pa belopoltnika? Kdaj je ta cerkev nastopila proti izkoriščanju delavcev po kapitalistih in za spremembo sedanjega krivičnega gospodarskega sistema v človeški družbi, ki omogočuje, da peščica ljudi postaja izredno bogata, ljudske mase se pa pogrezajo vedno v večjo revščino?

Tudi to so moralna vprašanja, in ne samo gospodarska ali plemenska, a cerkev kot taka ni ganila nikdar odprto, da se taka vprašanja rešijo, da se povzra moralna v človeški družbi.

Kinoindustrija je taka, kakršna je človeška družba. Ako so razmere v človeški družbi nemoralne in neetične, tedaj je logično tudi kinoindustrija nemoralna in neetična. Ako so pa razmere v človeški družbi pravične, na višku morale in etike, kot si ju predstavljajo najbolj idealni ljudje, ki skušajo živeti pravično, moralno in etično, v kolikor je mogoče živeti moralno in etično v sredi nemoralnega in neetičnega močvirja v človeški družbi, tedaj je tudi kinoindustrija moralna in etična. Ta industrija je taka, kakršna so razmere v človeški družbi, kajti tudi ta industrija je le produkt razmer v človeški družbi.

Ako je po mnenju episkopalne cerkve kinoindustrija nemoralna in neetična, tedaj je to dokaz, da je episkopalna cerkev bankrotirala s svojimi nauki, da ti nauki niso izboljšali razmer v človeški družbi, in ker niso izboljšali razmer v človeški družbi, niso tudi poboljšali ljudi v nji. Z apelom, ki ga je poslala episkopalna cerkev na predsednika za izboljšanje kinoindustrije, je pokazala, da se ni ničesar naučila in da je čenisto staro lajno vseh fundamentalistov, ki preseda modernemu človeku, ker ne apeli-

ra na zdrav človeški razum, ampak diši po groznjah in preživelih strahovih, ki niso nič več dobri še za vzgojo malih otrok.

Pred vsem je treba odpraviti zločinski kapitalizem, ki je oče vsega zla v človeški družbi, in ga nadomestiti s pravičnim gospodarskim redom, v katerem bo priznana tudi gospodarska enakopravnost za vse ljudi, pa se bodo ljudje dvignili do najvišje moralne in etične stopnice. Dokler pa ljudje časte molohe — Dobiček, — toliko časa se zastoj pričakuje, da se zgodi kaj takega.

SLIKE IZ NASELBIN

Piknik društva št. 218.

Denver, Colo. — Kar se na prednega gibanja tiče pri nas v Denverju, smo še dokaj mladi, dasi društvo "Columbine" št. 218 S. N. P. J. obstoji že deset let. Največji vzrok temu je, ker smo člani tega društva zelo raztreseni po tem mestu, to je kar se stanovanja tiče. To raz občevanje med nami je zelo redko, takorekoč odtujeni smo eden od drugega. Ne srečamo se dovolj, še celo na društvenih sejah ne.

Nekateri člani želimo, da se taki odnosi spremenijo, vsaj v toliko, da se bolj narodno in bratsko seznanimo. To bi nas potem omogočilo se večkrat tudi skupno zabavati.

Iz tega razloga kakor tudi za spomin desetletnega obstoja našega društva, je naše društvo na pretečni seji sklenilo prirediti piknik dne 7. avgusta, v vrtu na farmi brata Tegela. Piknik se prične od dveh popoldan. Bolj natančno in uradno obvestilo bo priobčil tajnik, potem glasila in tudi na kak drugi način.

Pripravljali odbor za omejen piknik, v imenu društva "Columbine" št. 218 S. N. P. J. vabi članstvo da se v obilnem številu udeležijo. Vabimo tudi člane iz sosednih nasebin ter prijatelje in znance.

Postregli bomo po najboljši moči vsem, z vsakovrstnim okrepčilom, kakor tudi z godbo in plesom domačega pridelka. H koncu tudi govornikov ne bo manjkalo.

Toraj na svidenje v nedeljo popoldan dne 7. avgusta na farmi brata Tegela. — Odbor.

Razne vesti iz Bon Aira.

Bon Air, Pa. — Želim poročati nekoliko o delavskih razmerah in o piknikih. Kar se tiče dela v okoli Johnstowna, je precej v slabih razmerah. Delamo po dva dni na teden, tako da sploh ni nič vredno; slaba plača, slab zaslužek, to je navadno že vsako leto v tem času in tudi ne bo nikoli boljše v Johnstownu, ker ljudstvo ni organizirano in se sploh ne zanima za organizacijo. Socializma se kaj bojijo. Navadno kdo pravi: Pristopiti v socialistični klub, potem bo pa kompanija izvedela, da spadamo v delavski razred in da bomo vsi pri tem odstavljani od dela. Tega se hudo bojijo, kar sem videl, ko sem agitiral za to dobro stvar in so me nekateri prezrili in z besedami napadali, da sem slab človek, če se za kaj takega pogajam, ki mi ne bo nikoli koristilo. Ne bojim se povedati, ko sem agitiral za Prosveto in Proletarca, so se nekateri izrazili, da še enkrat naj pridem po agitaciji s Proletarcem in s Prosveto, pa me bodo aretirali, kajti oni ne čitajo takih listov in da smo socialisti, anarhisti, da tisti uradniki samo cigare kadijo in denar spravljajo v svoje žepce. Povem pa, da tisti ljudje ne čitajo nobenega lista, zato ne vedo in ne bodo znali dokler ne bodo čitali naprednih časopisov.

Omenim še zaradi piknika, katerega je bilo priredilo društvo št. 254 S. N. P. J. dne 3. julija. Bila je lepa udeležba članstva in drugega naroda in je bila lepa zabava. Piknik je bil uspešen. Društvo št. 162 S. N. P. J. priredi piknik dne 31. julija na istem prostoru v Bon Airu, Pa., ker smo člani istega društva, vabimo člane iz okoli Johnstowna in oddaljene člane ter posamezna kulturna društva iz nasebine. Vstopnina je prosta za vse. Toraj na piknik, bratje, člani in članice in drugi. Za vse bo preskrbel zato izvoljeni odbor. — Poročevalec.

Smrti nepoznanega rojaka.

Pittsburgh, Pa. — Dne 30. aprila tega leta je smrtno ponesrečil v premogorovu New England Fuel & Transportation Co. v Everettsvili, W. Va., neki nepoznan rojak, katerega ime pa mi je znano, pisal se je Andy Podolnik. Z najmarjivejšim trudom v iskanju se nam do sedaj še ni posrečilo izvedeti, kdo da je pokojnik in dali ima svoje sorodnike v tej deželi. Bil je zaposlen pri navedeni kompaniji zelo malo časa pred nesrečo. V Everettsvili nihče ne ve od kje je bil doma. Ali je morda kateri izmed rojakov poznal pokojnega Andreja Podolnika? Ako ga je kdo videl, prosimo, da nemudoma javi podpisnemu, da bodo njegovi sorodniki deležni kompenzacije, do ktere so opravičeni.

Kasto Unkovich,

612 Grant St., Pittsburg, Pa.

Slabo za delavce.

Cleveland, O. — Tukaj iz Clevelanda se tudi bolj poredko kakšen oglašaj z dopisom v listu "Prosveta".

Pa hočem jaz napisati par besedi, če tudi nisem dosti zmožen v pisavi. O delu po "šapah" ne morem nič kaj pisati, ker ne delam in tudi dobiti dela tukaj je težko, in še tisti, ki delajo, slabo zaslužijo. Tako se nam godi zavednim delavcem, ker nimamo pravih voditeljev. Sploh ne more za nas biti dobro. Baroni premožja hočejo uničiti našo unijo in zlemiti našo rudarsko stavko. Tako je da za nas trpine delavce ne kaže nič dobrega nikoli več.

Pozdrav vsem zavednim delavcem in čitateljem Prosvete. — Fr. Podobnik.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Članstvu Ameriške Jugoslovanske Zveze.

Naznanjam članom Ameriške Jugoslovanske Zveze v Minnesoti, kakor tudi ostalemu jugoslovanskemu občinstvu v naši državi, da se bo tretja letna konvencija zveze vršila v Gilbertu, tretjo nedeljo v mesecu avgustu (21. avgusta), to je en teden poprej kot je bilo sklenjeno na drugi letni konvenciji v Elyju leta 1926. Datum konvencije se je zato prestavil, ker ni bilo mogoče dobiti šolske dvorane za dne 28. avgusta.

Potek konvencije, kakor tudi lep program, ki ga nam bodo priredili naši rojaki v Gilbertu, se objavi v slovenskih časopisih prvi teden v avgustu.

Ker bo tretje letna konvencija zveze velikega pomena za nas Jugoslovane v Minnesoti, je pričakovati, da bo vsak lokalni klub zveze poslal polno število delegatov. Na tretji letni konvenciji v Gilbertu se bo brez dvoma določila ena nedelja v letu, na kateri dan se bomo sešli na našem izletu vsi Jugoslovani v Minnesoti. Vsak oštešen Jugoslovani bo dobro došel ter se razvedril med svojimi znanci in prijatelji in za nekoliko časa pozabil svoje težave in borbo za vsakdanji kruh, katero brez dvoma ima vsak izmed nas. Na važnem sestanku bomo pokazali tudi ameriški javnosti, da smo med tistimi prvimi naseljenci na severni Minnesoti, ki smo pripomogli do tako neizmernega bogastva naših minnesotskih rudnikov, katerih skupna in približna vrednost je danes čez pet sto milijonov dolarjev.

Dosedaj so se priglasili z imeni delegatov sledeči klubi: Gilbert 25 delegatov, Eveleth A. J. C. št. 1 — 70 delegatov, Chisholm A. J. K. No. 9 — 22 dele-

gato, Buhl A. J. K. — 40 delegatov. Torej skupaj 157 delegatov.

Upati je, da se tudi še ostali klubi zveze oglašijo. — John Movern, glavni tajnik A. J. Z.

Opasancem pri A. S.

Terre Haute, Ind. — Cenjeno uredništvo! Neki kutar z repm "n." zdaj že v tretje v A. S. upije: Dajte na glasovanje! Taper mora biti zelo trd, ali slep, ker ne vidi ali pa noče videti, zato pa meče pesek v oči tistim, ki mu še sledijo, ker so jih tako zmešali da tudi sami nič ne mislijo, niti ne vidijo! Poglejmo malo! Opasanci pravijo, da je pri S. N. P. J. 95 odstotkov članov katolikov. Dobro!

Prosveta ima 7 tisoč pet sto naročnikov, pri S. N. P. J. je 38 tisoč članov v odraslem oddelku! Toraj je nad 6 tisoč katolikov naročenih na dnevnik Prosveto! Ni li to zadostno glasovanje? Počakajte še nekaj. Če je pri S. N. P. J. 95 odstotkov katolikov, jih je toraj nad 35 tisoč; pri K. S. K. J. je 18 tisoč članov, v Ameriki je nad 200 tisoč Slovencev, kakor opasanci pravijo je le 7 sto socialistov! Pri vsem tem pa ima neunijski list A. S. par sto predplačnikov. Ali jim ni to še dovolj očitno glasovanje? Dal dokaz je to, ker še sedaj ni dnevnik in menda nikoli ne bo.

Da, da, ljudstvo jih je spoznalo, da nji ni nič drugega kakor za \$ in da imajo zmeraj vero na jeziku-le zato, da z njo lažje kramarijo. Prepričan sem, da če ne bi imel A. S. toliko oglasov, kateri ga držijo na površju, da bi pogrebnik Grdina imel zopet enega vnuka pokopati! Opasancem "N." se tudi veseli, ker je Žarkomet prenehal, on miali, da sedaj bo tisti prostor porabljen za kakšne molitvice, a se zelo moti.

Upam, da bo vse, kar bodo dopisniki napisali, če bo za v list Prosveto, priobčeno! — Old Moulder!

MISTERIJOZNA SMRT UČITELJICE.

Našli so jo utopljeno; štirje bogatini pridržani v zaporu.

Seattle, Wash. — Policija je pridržala v zaporu bogatina F. Creigh Nelsona in še tri njegove pajdaše zaradi nasilne smrti gdnice. Maud Payneove, učiteljice za ples in godbo. Z bogatinom so bili na jahti Amy F. Bell, kapitan Nelsonove jahte, E. E. Barrington, pomočni tajnik seattleškega jahtnega kluba, in mrs. Winona Gorman.

Policija je aretirala vse štiri in jih pridržala v zaporu, ne da bi jim dovolila poročstvo, ko so izpovedali, da je učiteljica padla v vodo in utonila, a oni so zamolčali dogodek, ker so se bali priobčitve tega dogodka v časnikih.

Truplo mlade učiteljice so našli plavati na vodi, komaj sto čevljev proč od jahte.

NEVARNA "DOMAČA" ŽIVAL.

"Udomačeni" volk do smrti ogrižal otroka.

Red Bank, N. J. — Tri leta stari Thomas Holton je umrl, ker ga je ogrižla volkulja, ki je ušla iz privatnega očetovega živalskega vrta. Napadla je malega Thomasa in njegova prijatelja, s katerim sta se igrala.

Volkulja je bila rojena v ujetništvu in so jo smatrali za krotko žival. V nji se je oglašila zver, ko je ušla iz kurnika in ogrižala otroka do smrti.

Karol aklamiran kot rumunski kralj.

Pariz, 25. jul. — Ekskron-princ Karol se je večeraj udeležil maše zadržane za njegovim očetom v mali rumunski cerkvi v Parizu in ko je stopil iz cerkve, ga je velika množica rumunskih dijakov pozdravila s klicem "Živel rumunski kralj!" Navzoč je bil tudi rumunski poslanik, ki je bil v veliki zadregi. Karol je na klic smehljaje dvignil svoj cylinder in se brž odpeljal v črni limozini.

Delavčeva opazovalnica

Piše Ivan Molek.

Plutci.

Člankarji ameriških reakcionarnih listov ogorčeno odklanjajo naziv "buržoazija" za ameriške sloje, češ da tukaj ni take zveri. Morda je v Evropi, nikakor pa ne v Ameriki.

Zaenkrat imajo prav. Buržoazija je pristna evropska zver. Beseda izvira od "burgh" ali "burg", to je mesto, torej pomeni meščanstvo, ki je bil do nedavna poseben stan s posebnimi privilegiji.

Takega sloja pa ni bilo v Ameriki in najmanj je danes. Ameriška mesta niso imela predprav in zrasla so navadno tam, kjer se je pojavila večja industrija. V Ameriki je vsak državljan meščan, citizen, v širokem smislu. Razlik ni. Saj tudi ameriški farmer ni kmet kot so kmetje v starem kralju. Amerika ne pozna seljakov. Ameriški "village", ki ga Slovenci po krivici prevajamo za vas, ni nobena vas; je že mesto, ki prekaša vsako mesto v Sloveniji, razen Ljubljane.

Buržoaznega razreda torej v Ameriki ni, je pa nekaj drugega, o čemur apologetični člankarji previdno molče. Namesto buržoazije imamo tukaj plutokracijo. Beseda je iz grškega: plutos je bogastvo, kratein pa vladati, torej vlada bogastva in bogatašev. Tukaj so plutci namreč buržujevi. Vrhovni vladarji Amerike so seveda kapitalisti, a vsak bogataš je ni kapitalist. Ne vem, kje je ravno meja, zdi se pa, da niže od \$100,000 vrednosti posestovanega kapitala jih ni vredno iskati. Še ti kapitalisti niso bogvejak. Kakor se danes razvija kapitalizem v Ameriki, ko stopajo na plan milijardarji in so milijonarji že na vsakem vogalu, bo kmalu vse, kar gomazi do milijona, spadalo med plutce.

Kdo pa je proletarec v Ameriki? V Evropi smatrajo s to besedo vsakega, ki nima nič drugega kot cape na sebi in delovno silo, ki je na prodaj. To so torej mezdni delavci. Vsek evropski delavec je eo ipso proletarec. Tukaj je precej delavcev, ki nimajo nič, zlasti med nasejlenci in zamorci; tudi med do-

Androlin:

Moje letovanje po jugu

2.

Na postaji se je zgodilo precej lepih in nelepih reči. S Kljunom sva izpregovorila šele ko sva vprašala po voznihih listih. Prej sva se bala, da bova zamudila, ali zdaj nama je uradnik povedal nekaj, kar ni samo preganalo strahu, ampak je naju v najinih očeh zelo visoko povzdignilo.

"Prvi vlak res gre ob petih," je odgovoril mož za mrežo, "ampak ta je za zamorce. Za belopoltno gospodo odpelje poseben vlak ob šestih."

Čeprav je bilo treba čakati več kot uro, se je nama s Kljunom to zelo dopadalo. Kaj bi se zamorci vozili z istim vlakom kot mi! — In jih še gledati nisva hotela, ko so stopili skozi čakalnico proti izhodu k vlakom. Stopila sva v sobo za gospode in od tam v stranske celice, ki se dandanes uporabljajo poleg prvotnega namena tudi zato, kar bom zdaj opisal.

Jaz sem bil ves moker in moj prijatelj je bil ves moker, torej sva bila oba v zelo nevarnem položaju, da bi se prehladila in došla kak oslovski kašel ali še kaj hujšega, kar bi bilo zelo neprijetno na letovanju. In sem zato hitro izvelkel iz kovčega precej obilno, plosko in polno steklenico svetlo zelene vsebine. Da se ne prehladim, sem se prvi skril v celico sam, za menoj pa še moj prijatelj Kljun, ki je storil isto, kar sem naredil jaz. To nama je tako zelo dopadalo, da sva tako storila še parkrat, predno je odpeljal vlak.

Vendar pa nisva šla poslednjikrat v celico samo zaradi zavaranja proti prehladu in zato, ker nama je dopadalo, tem-

mačini se ne manjka nimančev. Plutski modrijani seveda pravijo, da so to hoboti in taki, ki nočejo delati, če pa delajo, tedaj vse sproti zapravijo.

A to ni glavno. V Ameriki je na stotisoče mezdni delavcev, ki imajo svoja zemljišča, hiše in avtomobile; drugi imajo delnice, bonde in celo majhna podjetja: trgovine in delavnice. Ali so to proletarci? V strogem smislu besede niso, ker imajo imetje. Kljub temu so pa še vedno mezdni delavci, ker delajo za mezdno. Pred ogromno tovarno Western Electric Co. na robu čikaškega mesta, mimo katere me vsak dan dvakrat pelje električni vlak, stoji na stotine avtomobilov, ki so lastnina delavcev. Vozijo se na delo in z dela. Ali so to proletarci? Tone Kristan mi je povedal, ko je bil v Chicagu, da je v starem kraju vsakdo, ki ima avto, smatran za gospoda ali buržuja. Ko se je on vozil v avtu v teku volilne kampanje, so ga nasprotniki radi tega karikirali kot kapitalista. Tukaj pa ima že vsak slavonski in rumunski cigan svoj avto. Sleherni ameriški delavec bo kmalu imel avto, in kako je ponosen nanj, kako se vozari! Kam torej spada ameriški delavec?

Nekateri izurjeni delavci imajo tudi lepa premoženja: \$25,000 do \$50,000 investiranih. V Chicagu je na tisoče delavcev, ki imajo svoje hiše v vrednosti \$10,000 do \$20,000. Kljub temu še vedno delajo in so člani strokovnih unij.

Zadnja leta, ko nas je Jehova blagoslovil s prohibicijo, so mnogi slovenski, hrvatski, italijanski in drugi proletarci čez noč postali plutci. Lotili so se butlegarske industrije in dobro uspevali. Vlagajo denar v banke, nakupili so si zemljišča in hiše, potujejo v letovišča in nekateri odhajajo v stari kraj s težkimi žepi. Jehova jim požegna, pravim jaz. Ni jim ne zavidam — tudi oni ne, ki ponore butlegarji, podnevu pa agitirajo za takojšnjo revolucijo in eksekucijo vseh socialistov — vprašam pa: Ali so to proletarci?

Moje letovanje po jugu. Na postaji se je zgodilo precej lepih in nelepih reči. S Kljunom sva izpregovorila šele ko sva vprašala po voznihih listih. Prej sva se bala, da bova zamudila, ali zdaj nama je uradnik povedal nekaj, kar ni samo preganalo strahu, ampak je naju v najinih očeh zelo visoko povzdignilo.

"Prvi vlak res gre ob petih," je odgovoril mož za mrežo, "ampak ta je za zamorce. Za belopoltno gospodo odpelje poseben vlak ob šestih."

Čeprav je bilo treba čakati več kot uro, se je nama s Kljunom to zelo dopadalo. Kaj bi se zamorci vozili z istim vlakom kot mi! — In jih še gledati nisva hotela, ko so stopili skozi čakalnico proti izhodu k vlakom. Stopila sva v sobo za gospode in od tam v stranske celice, ki se dandanes uporabljajo poleg prvotnega namena tudi zato, kar bom zdaj opisal.

Jaz sem bil ves moker in moj prijatelj je bil ves moker, torej sva bila oba v zelo nevarnem položaju, da bi se prehladila in došla kak oslovski kašel ali še kaj hujšega, kar bi bilo zelo neprijetno na letovanju. In sem zato hitro izvelkel iz kovčega precej obilno, plosko in polno steklenico svetlo zelene vsebine. Da se ne prehladim, sem se prvi skril v celico sam, za menoj pa še moj prijatelj Kljun, ki je storil isto, kar sem naredil jaz. To nama je tako zelo dopadalo, da sva tako storila še parkrat, predno je odpeljal vlak.

Vendar pa nisva šla poslednjikrat v celico samo zaradi zavaranja proti prehladu in zato, ker nama je dopadalo, tem-

(Dalje na 3. strani.)

Mornarji obloženi upora

Obtožnica se naslanja na dnevnik. — Kuhar še posebej obtožen otrovanja.

New York, N. Y. — Federalni uradniki so aretirali prvega krmarja in pet mornarjev, ki so tvorili moštvo štirjadreniške škune "Kingsway" na tehnično obtožbo, češ, da so važne priče glede umora, ki je bil izvršen dne 5. februarja.

Pomožna državna pravdnika Minizer in Simpson menita, da bo moštvo obtoženo upora in poizkušenega zastrupljenja svojega kapitana F. E. Laurija na ladji dne 5. februarja.

Vrh tega so oblasti aretirale še dva pomorca in sicer kuharja Earl Battica, češ, da je zastrupil svojo ženo Laurico, in kotlovodja Waldemar Karl Badkeja kot pričoi.

Obtožba glede upora bo izvršena na podlagi kapitanovega dnevnika, ki se glasi:

"Dne 12. marca. Acora, Afrika. Vse moštvo, obstoječe iz pet mornarjev, ni hotelo danes opravljati službe."

"Dne 13. marca. Accra, Afrika. Vse moštvo škune "Kingsway" ni hotelo vršiti svojih dolžnosti."

Mornarji so pričeli vršiti kasneje svoje dolžnosti, a kapitan Laury meni, da so zastrupili njegov živeč. Napadla ga je čudna bolezen, ko se je ladja vračala domov. Njegovo telo je oteklo, da je bil dvakrat tako debel, kot je bil v resnici. On trdi, da je uvedel preiskavo, toda bolezn nista povzročila živeča in voda, kajti vse moštvo je uživalo tisto vodo in jedila kot on, pa nihče od moštva ni bil bolan.

Kapitan je najbrž domisljaj človek, ki si domiľja, da ima tudi medicino v majem prstu kot navigacijo. Preiskava bo najbrž dokazala, da je kapitan v veliki zmoti, kajti moštvo trdi, da je nedolžno in da je trpele zaradi tropičnih bolezni, kar je kapitan v svoji nevedi smatral za upor.

DEMONSTRACIJA V INTERESU SACCA IN VANZETTILJA.

Pohodu po mestu sledi shod.

Chicago, Ill. — V soboto dne 30. julija se vrši velika demonstracija združena s shodom v interesu Sacca in Vanzettija. Člani strokovnih, bratsko podpornih in delavskih političnih organizacij in društev se zberejo na Market in Madison St. Od tukaj odkorakajo v Union Park ob pol treh popoldne.

Shod v Union Parku prične točno ob treh popoldne. Na shodu bodo nastopili najboljši govorniki vseh naprednih struj.

Čikaška nedelja terjala nadaljnjih 12 življenj.

Chicago. — V nedeljo 24. julija so avti ubili devet oseb, tri osebe so pa utonile v kopalščih. Med žrtvami avtov so tudi trije bratje z imenom Roy, sinovi avtomobilskega trgovca iz Garyja, Ind., katere je pograbil vlak New York Central z njihovim "fliverjem" vred na križišču ter jih vlekel 300 čevljev po tiri preden je mogel strojevodja ustaviti lokomotivo. — Število letošnjih žrtev je s tem naraslo na 520.

Južnollinoisiki gangster obsojen na smrt.

Benton, Ill. — Charley Birger, večletni vodja butlegarske gangve v južnem Illinoisu in odgovoren za mnoge umore, je bil v nedeljo spoznan krivim umora župana Joe Adamsa v West Cityju in porota je obenem odglasovala za njegovo smrt na vešalih. Njegova dva sokrivca, Art Newman in Ray Hyland, sta obsojena v dosmrtni zapor. Birger je sprejel smrtno obsodbo mirno in hladno, kakor da mu ni nič za življenje.

Alli ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini čas trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko poljubno stojcem v domovino.

Veliko neurje s točo

Toča padala kot oreh. — Dete utonilo na dvorišču. — Škoda na vrtnem in poljskem pridelku velika.

Johnstown, Pa. — Prek Esthervilla, Morrellvilla, Cooperdala in Pole Hollowa, ki tvorijo zapadno sekcijo Taylorjevega mestnega okrožja in leže ob cesti, ki je tlakovana z opeko in drži v Laurel Run, je divjalo silno neurje s točo. Toča je padala debela kot oreh in razbijala in drobila šipe in delala škodo na vrtovih, posebno na sadnem drevju in polju. Močan veter je učinek toče še pospeševal. V nekaterih krajih je toča padla tako na debelo, da je pokrivala zemljo kot odeja ledu, dasiravno je bilo sredi poletja. Ljudje, ki se spominjajo izrednih vremenskih dogodkov do 40 let nazaj, ne pomnijo take toče.

Louis Štefanič, star 17 mesecev, sinček Louis in Ane Štefanič, je utonil v mlaki na dvorišču. Dež, ki je padal, kot da lije iz škafa, je dvorišče hitro izpremenil v mlako. Z detetom so hitro pohiteli v bolnišnico, a mlado življenje je že ugasnilo. Na delavnici Davis Brake Beam kompanije je toča preluknjala streho in delavci so morali domov, ker je skozi odprtine v strehi lila voda nanje. Na Sheridanovi cesti je silni veter podrl drevo in ga vrzel na avto. Na Cooperjevi avenuji je vihar podrl več dreves. Na nekaterih krajih so ležale električne žice in tvorile nevarnost za pasante.

Strehe nekaterih avtov so izgledale, kakor da bi kdo vanje streljal.

TRIJER BRATJE UBITI NA ŽELEZNIŠKEM KRIZIŠČU.

Izlet se izpremenil v tragedijo.

Chicago, Ill. — Trije sinovi William Roya, trgovca z avti, so se z avtom odpeljali na križišču, ko so v Garyju, Ind., ribičali progo New York Central železnice, je pribremel vlak in udaril avto, katerega je vlekel tristo čevljev daleč za sabo. Na mestu so bili ubiti trije bratje. Četrti pasažir 14-letni Gerald Fagarty je pa zadobil izredno hude poškodbe.

POTAPLJAJOČI PARNIK RESEN.

Priplul je v pristan in nasedel v nizki vodi.

Baltimore, Md. — Parnik "Majestic" je imel blizo tisoč zamorskih izletnikov na krovu, ko je dobil tako veliko luknjo, da njegove sesalke niso mogle obvladati vode, ki je prihajala vanj. Na parniku je nastala zmešnjava in prišlo bi do kaosa in boja, da ni moštvo vzdržalo reda, dokler ni parnik priplul v pristan, kjer je nasedel na dno v nizki vodi. Vseh oseb na parniku je bilo 990, med njimi 959 izletnikov. Rešili so se vsi.

Duhovnica Aimee odslovila mater.

Los Angeles, Cal. — Znana pridigarica Aimee Semple McPherson, ki še vedno pase duše in žanje dolarje v Angelus templu, se je te dni skregala s svojo materjo, ki je bila njena blagajničarka in jo odslovila. Aimee je tudi obdoližila mater, da je pobasala precej denarja. Pridigarica bo zdaj sama nosila ključke od blagajne in templa.

MOJE LETOVANJE PO JUGU.

(Nadaljevanje z 2. strani.) prijateljem pa sva molče zrla v tla, dasi bi najraje vpila valed nesreče. Hudo je, ko mora človek tako nasilno zatreti svoja čustva. "Zamižajta, gospoda!" je pomembno dejal sprevednik, ki mu je šlo na smeh, ko je stopil mimo naju. In res sva zamižala, samo da bi ne videla svoje nesreče. Zia usoda naju vendar ni oplašila, junaško sva s Kljunom nadaljevala pot, pripravljena na vse hudo in strašno. Hudega pa ni bilo nič več, vsaj tako hudega ne, kot je bila strahovita nesreča takoj pri vstopu na vlak. (Dolje prihajate.)

Električni oglasi v Ameriki

Električno razsvetljenje oglaševalni izveski so razvili eno izmed važnih industrij v Ameriki. Imamo na tisoče takih izveskov ali znakov (signs) takorekoč v vsakem mestu, ki se ponaša s 5000 ali več prebivalci. Poleg njih je seveda na tisoče in tisoče izveskov, ki niso razsvetljeni po noči, ki pa vendarle služijo za oglaševanje tekem dneva.

Skoraj pred sto leti je George Samuel Harris patentiral na Angleškem prvi razsvetljeni oglaševalni znak. Bil je montiran na vozu in obstojal je iz poolepkih lepakov s svečami znotraj njih. To pripravo lahko smatramo za prednika vseh velikih bleščilih oglasov, ki tako čarobno razsvetlujejo vsa središča ameriških mest.

V Združenih državah je industrija razsvetljenih oglaševalnih znakov začela s cirkusi, ki so prepotovali deželo. Pred prihodom cirkusa v mesto so oglaševalci postavljali velike razsvetljene lepake ob cestah ali kjerkoli jih je bilo lažje videti. Ali ti izveski niso bili nič drugega nego veliki lepaki, tiskani v barvah.

Thomas Cusack je bil eden izmed vodilnih činiteljev v razvoju modernega oglaševanja potom električnih izveskov. Nekateri trdijo, da je bil Cusack hrvaškega pokoljenja.

Ob "veliki beli poti", kot zovejo newyorkski Broadway po noči, je danndanes približno 1,250,000 žarnic na tamošnjih oglaševalnih svetilih. Te žarčice krona nad velikimi posloplji odsejajo proti nebu žar 25 milijonov sveč.

Gledališča v New Yorku nimajo toliko električnih oglasov kot restavracije, brivnice, tobakarne, lekarne in krojačnice. Celo garaže imajo več električnih izveskov kot gledališča. V delih Manhattanu, ki so bolj živahni zvečer, je približno 20,000 električnih izveskov. Eden izmed velikanskih električnih oglasov, kakršne je videti v ameriških velemestih, bi bil v stanu razsvetljevati vse hiše v mestu 10,000 prebivalcev. Ti oglasi nad streho dostikrat pinašajo lastniku hiše več najemnine kot vse prodajalnice v prtiličju. Stane kakih \$20,000 samo za montiranje takega izveska, ki vsebuje dve miljli električnih žic in avtomatična izpreminjala za različno zažarevanje.

Mimo velikih električnih znakov v newyorkškem gledališkem okraju gre vsak večer okoli 700,000 ljudi. Ni čuda, da ti znaki imajo veliko oglaševalno vrednost. Električni oglasi spremljajo Broadway zvečer v čarobno deželo in take zbirke umetne razsvetljave ni nikjer drugje na svetu. V vsem Manhattan okraju New Yorka je približno 22,000 električnih oglasov, od katerih je 10,000 ob Broadwayu. Približno 2000 od teh je na restavracijah in 500 na gledališčih.

Stroški velikih električnih oglasov so tako veliki, da se načrti izdelujejo z največjo skrbnostjo. Predno začne konstrukcija, napravijo naris v barvah. Potem izdelajo majhen model, ki je natančen v vsaki podrobnosti; drobne žarnice odsevajo oglas na isti način kot ga bo veliki. Model se kinematografira čez film, ki predstavlja Broadway po noči. Na tak način podjetniki vidijo oglas v polnem obratu izpreminjajočih se žarov na vrhu kakega posloplja na Broadwayu, še predno so monterji sploh začeli delati na njem.

Na strehi blizu oglasov drži veliko zalogo žarnic, kajti večji oglasi s približno 17,000 lučmi izrabljajo na stotine žarnic vsak teden. Vsak večer predno oglasi zažarijo, jih nadzornik pregleduje in nadomešča izgorele žarnice in pokvarjene konekcije. Razsvetljevanje velemestnih ulic z žarom oglasov predstavlja dvajsetmilijonsko industrijo. Najemnine od petdeset ali sto tisoč dolarjev na leto se plačujejo

jo za nekatere izmed električnih veleznakov. Zato morajo luči oglaševalni žareti od ene ure po solnčnem zatonu do ene ure zjutraj. Ako se luči ugasnejo, mora oglaševalna družba plačati gotov popustek svojemu klijentu, kar je prazvaprov globa za brezbriznost družbinih čuvajev.

Družbe električnih oglasov ne trpijo toliko škode od velikih snežnih metežev kolikor od manjših viharjev. Vsaka žarnica postane silno vroča že nekoliko minut potem, ko zažari. Ako mehke sneg ali mrzel dež pade na eno izmed teh vročih žarnic, se ista utegne razpočiti. V takem slučaju ena žarnica počši za drugo in znak kmalu izgleda pohabljen. Nič drugega ni mogoče storiti kot nadomestiti razpočene žarnice.

Tudi Evropa sedaj začena rabiti električne izveske. Celo na Ruskem so jih uvedli v zadnjem času, ali ne za oglaševanje blaga, marveč za politično propagando.—FLIS.

Henri Duvernois: TUJA LASTNINA

Lina ni mogla iti iz mesta na kmete, ne da bi prinesla z izprehoda velikanski šopek. Po poroki se je zdela Gastonu ta otroška ljubezen do cvetic v prvem času zakona prav ljubka navada. Nerodno, a iskreno je sodeloval pri sestavljanju šopkov in jih celo pomagal nositi domov. Vsakdo nedelje zvečer sta se tako spomladi in poleti, v jeseni težko obložena vozila z dežele v Pariz. V žalostni poltemi zakajenega vagona je nekega soparnega poletnega večera Lina pokazala soprogu z roko dnevni plen, ki je ležal na lesenih polici nad sedeli.

— Poglej moje lepe cvetke! Kako so ovencele!

— Vrzi jih skozi okno!

Odmaknila se je od njega, kakor bi jo bil ugriznil, in dejala z očitkom v obeh:

— Gotovo me ljubiš mnogo manj, da si upaš reči kaj takega!

Nestrpno je Lina čakala, da pride nedelja, ki je bila zanjo dan veselja. V jeseni, ko ni bilo več cvetic, je trgala pestro listje in krasila z njim malo stanovanje.

Vsaka strast ima pa svojo bolno stran in Lina ni bila izjema iz tega pravila: pred vsem je imela rada cvetje, ki je viselo iz ograjenih vrtoev. Spretno kakor tatca se je splazila tik ob zidovih in se vspenjala kvišku, med tem ko je Gaston moral stati sredi ceste na straži, da ju ne bi kdo videl iz hiše. Tu je moral na oko povsem nedolžno čakati in v nevarnosti zaklicati: "Dva in dvajset!" — kakor sta se bila domenila.

Reči moram, da je mnogokrat izustil ta klic brez povoda. Globoko je namreč spoštoval tujo lastnino in spriču Linine bolestne strasti so ga navdajale vse notranje muke tatu, ki je šele začetnik. Vse lepe nedelje in praznike mu je pokvarila s tem svojim nabiranjem cvetja. Ko pa je naposled opazila, da jo s svojim klicem po nepotrebnem plaši, je moral obljubiti, da bo poslej bolj resno opravil svojo opazovalsko dolžnost. Lina je bila majhna in spretna, zahrbtno kakor mačka se je plazila ob plotovih in zidovih, se naenkrat vzpela na prste in bliskoma utrgala vejico španskega bezga ali grozd glicijeje.

Večkrat sta imela velike situacije. Lastniki, še bolj pa lastnice, so se često iznenada pokazali, divje kričeč: "Tatovi! Tatinska zalega!" in pretili s pestjo.

"Po orožnike pojdem in vas dam zapreti!"

Toda Lina je imela svoj zakonik:

"Vse, kar visi preko ograje na cesto, sme vzeti vsak, kdor gre mimo," je izjavljala z resnim glasom. "Zakaj niste porzali svojega španskega bezga? Jaz bi vas lahko naznanihla oblasti, ker v svoji malomarnosti ne skrbite za to, da je javna pot prosta. Ali ne vidite, da ovirata promet?"

"To je pa že preveč!"

"Kaj se pa tako vznemirjate zaradi teh bore nekaj cvetov?"

"Tisti, ki so ga obesili, je tudi najprej ukradel šivanko."

Gaston je vselej molčal v teh neprijetnih položajih.

"Pomagaj mi vendar!" se je jezila Lina. "Saj sem tvoja žena! Ali se morda bojiš, da se ne potegnesh zame?"

Oj, ti prekleti šopki! Nekega dne je iz grmovja počil strel, ko se je Lina iztezala preko ograje. K sreči ni nikogar zadel. Drugič sta bila dejansko napadena: Gaston je dobil par poštenih med rebra, divja kmetička pa je Lini čisto raztrgala klobuk. Toda ta je obzalovala samo lepi španski bezeg, ki ga je morala pustiti na bojišču.

Ko sta se z naglim begom rešila, je Gaston jezen dejal svoji ženi:

"Zdaj mi je teh komedij dovolj! Če hočeš, ti nakupim vsak teden najlepših cvetic po cvetličarnah..."

"To ni isto!" je odgovorila Lina in odkimala z glavo. "To je prav tako, kakor če bi dejal lovčev: Kupujte divjačino pri prodajalcih!"

Vendar je mirovala mesec dni. Ko je pa neko nedeljo popoldne malo sanjavo, malo melanholično korakala roko v roki z Gastonom, je zapazila nad nizkim zidom krasno modro hortenzijo, ki je sklanjala svojo težko glavo.

"Joj," je vzkljnila in vsa prebledela, "kako je lepa!"

Gaston se je delal gluhega:

"Zalo lepa, dragica. A stopiva zdaj na levo, tam je kmetičja, kjer se dobi izborno kislomleko."

Toda Lina je vsa zamaknjena obstala.

"Čuj, dragi Gaston, samo še to pot, poslednjikrat! . . . Dovolj mi. Poglej kako lep je ta cvet. Nihče naju ne vidi. Zastori v hiši so spuščeni. Ali mi dovoliš? Kaj ne, da mi dovoliš?"

Premagani Gaston je dejal: "Nu, tak pojdi!"

Sekundo pozneje je hortenzija padla, toda ob enem so se odprla vrata v zidu. Star možak je stopil na cesto. Nič divji ni bil videti, narobe, celo smehljaj se je v svojo snežno belo brado.

"Gospod," je rekla Lina, rdeča kakor kuhan rak. "Ta cvet je visel na cesto in je bil torej na razpolago mimogredočim!"

"O ne!" je odgovoril starec. "Toda to nič ne de; ker ljubite cvetje, vstopite, gospodična, lahko si natrgate najlepšega, kolikor hočete."

"Toda," je zajecljala Lina in pokazala na Gastona, ki je stopal bližje, "moj soproj je tu..."

"Naj vstopi tudi on."

"Gospod," je dejal Gaston v zadregi, "prosim, oprostite..."

Toda Lina je že vstopila in občudovala prekrasni vrt, ki je bil poln najlepših cvetk.

"Vzemite, kolikor morete odnesti," je dejal lastnik. "Čez štirinajst dni odpotujem na jug. Hiša je z vrtno na prodaj. Če vam je drago, pridite tudi prihodnjo nedeljo."

In res sta se vrnila prihodnjo nedeljo, toda to pot se je Lina obotavljala.

"Čudno," je dejala staremu lastniku, "danes kar ne morem trgati cvetic. Zdi se mi, da jih morim. Preprijazni ste, dragi gospod, toda danes vam vzame samo to razčvelo vrtnico, ki je itak že na koncu svojega življenja."

Ves teden je bila zelo molčečna. Gaston je uganil njeno tajno željo. Imela sta nekaj prihrankov in če starec ni zahteval pretirane cene, bi si morda lahko kupila hišico s kranim vrtno. Gaston se je peľjal tja, uredil je stvar in nekega lepega nedeljskega popoldneva sta sedela na svojem lastnem vrtu. Lina se je ščipala, da bi se preverila, ali je res na svojem vrtu ali ne sanja! Vsa pijana od navdušenja je hitela po vrtnih stezah in gladila cvetke. Vsak trenutek je našla novo čudesa.

Ko sta zvečer molče sedela na terasi tik zidu in opazovala, kako oblaki izpreminjajo barve, so se začuli pod zidom pritajeni koraki.

"Pat!" je tiho dejala Gastonu in vstala. "Nekdo krade najin bršljan."

Z enim skokom je bila na zidu. Zasačila je mlado damo, ki je bila pravkar utrgala vejico bršljana. . . . Soprog jo je čakal sredi ceste . . . kakor Gaston njo . . .

"Ali vas ni sram krasti?" se je divje zadržala Lina.

"Toda zaradi treh ubogih listov bršljana, ki rasto ob cesti . . ." je ugovarjala dama.

"Rad jih plačam, ako treba," je dejal gospod. "Pojdi vendar, Gabrijela . . . Ali ti nisem rekel? . . ."

Odšla sta. Gaston se je amejal, a Lina je imela ustnice vse bele od jeze.

"Da ljudje nimajo toliko moralnega čuta v sebi, da bi spoštovali tujo lastnino!" je siknila.

Pametni Gaston pa je molčal, toda mislil si je svoje.

Dva dni pozneje pa je našel ženo, ko je polivala bršljan ob zidu z neko tekočino.

"Kaj pa delaš?" je vprašal radovedno.

Oči so se ji divje bliskale, ko je odgovorila:

"Kaj delam? Ker hodijo po cestah sami tatovi, sem prisiljena, da polivam svoje rastline z bakrenim sulfatom in jih tako branim. Kdor se jih dotakne, naj se zastrupi!"

(Prevel P. V. B.)

NEMSKI KOMUNIST ZA RAZPUST INTERNACIONALE.

Dr. Rosenberg poziva Stalina, Čičerina in druge sovjetske voditelje, naj gredo v drugo internacionalo.

Berlin, 26. jul. — Dr. Arthur Rosenberg, profesor zgodovine na berlinski univerzi in odlični nemški komunist, je objavil odprto pismo, v katerem poziva Josefa Stalina, tajnika vruske komunistične stranke, Jurija Čičerina, komisarja zunanjih zadev sovjetske vlade in druge sovjetske voditelje v Moskvi, naj delujejo za izstop njihove stranke iz tretje internacionale, ki naj potem stopi v socialistično delavsko internacionalo.

Dr. Rosenbergovo pismo je izzvalo senzacijo v delavskih krogih Evrope. Avtor pisma je komunistični poslanec v nemškem parlamentu, a pred dvema mesecema je izstopil iz stranke in zdaj se imenuje "neodvisnega komunist".

Rosenberg pravi, da sovjetska vlada zelo trpi vsled mahinacij tretje internacionale v Angliji in na Daljnem vzhodu, ki so tudi krive, da socialisti drugih dežel ne podpirajo ruskih delavcev tako kot bi morali.

Konferenca angleških rudarjev.

London, 26. jul. — Včera je bila otvorjena v Southportu redna letna konferenca Zveze rudarjev v Angliji. Na dnevnem redu so mnoga kritična vprašanja, kajti angleška premogovna industrija se baš danes nahaja v veliki krizi.

Francoska podmornica s 40 možmi izgubljena.

Pariz, 25. jul. — Francoska podmornica, v kateri je bilo 40 mož, se je v nedeljo izgubila med potjo iz Cherbourga v Dunkirk. Mogoče je šla na dno. Druge podmornice jo iščejo.

ZA KATEK ČAS.

Definicija.

Kaj je ameriški "ice cream parlor"?

To je prostor, kjer je veliko malih miz, katerih vsaka ima dvesto sedemdesetdeset prežvečenih in strjenih gumijev od spodaj.

Tiskarna S. N. P. J. SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL. TAM SE DOBE NA ŽELO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

SKOZI ŽIVLJENJE...

Janko Tolban.

(Dalja.)

Sveta noč, blažena noč... Povabljen sem bil k topničarjem. Bila nas je mala družba podčastnikov, za belo pogrnjeno mizo. Skupno smo se spominjali na drage v domačiji. Paž nam ni manjkalo ničesar. Izbrana jedila, več vrst vina — pecivo, a pogrešali smo božično drevesce. V celem okraju daleč na okoli ni niti ene smreke. Ob polnoči sem moral v službo. Dasi sem sedel pri aparatu — so mi miali vendar uhajale v lepo slovensko domovino.

Povelje je klicalo naprej. Solnce je pripekalo kakor pomladi. Cesta je bila večnoma prazna, le sem pa tja me je srečal oddelek ujetnikov. Na sveti dan smo imeli odmor. Pesem je zadonela, kupice so krožile nasakolu, vmes nam je pa godba igrala vesele koračnice. Topovi so pokali, pa kdo se meni zanje, ako je vedro polno vina.

Danes meni — jutri tebi Na av. Stefana sem moral že zgodaj zjutraj v bojno črto. Na nekem hribu smo si uredili telefonsko postajo. Od sovažnika nas je ločila samo mala dolinica. Krogle so bučale po zraku, grmelo je, da človek svojega glasu ni čul. Pred nami močne ruske utrdbe. Oblaki di-

ma zatemnujejo solnce. Duh po smodniku veje po razgretem zraku. Topovi utihnejo, pehota naaskoči, strojne puške reglja, da je joj. Seskrat naskoči jo čete in šestkrat morajo nazaj. Oglasijo se zopet topovi s podvojenjo močjo. In ko pade prvi mrak na zemljo, so naše čete na vrhu sredi utrdb.

Telefon poje. Bataljon 5., 36 mrtvih. Od 8 stotnije ostalo samo 8 mož — — — In zopet gremo dalje. Na desni obevaja jutranje solnce mesto Ribnikul Sarat. Šele pred trdnjavo Pokani se ustavimo. Bitka traja tri dni. Teški topovi grme, da se trese zemlja. Trdnjava pade. Mesto napol oropamo. Pokrajina je tu zelo lepa. Obširni vinogradi. Zal, da ne ostanemo tu. Naša brigada dobi povelje za odhod. Korakali smo po neki dolini in ker ni bilo nobenega mostu, smo morali čez naraslo reko, katero smo bredli do pasu — bilo je 13. januarja.

Po dolgih marših, polnih truda in težav, smo se ustavili v novem odseku, kjer nas je zapadel sneg. Mraz je bilo, da se nam je delala tema pred očmi. Korakali smo mimo grobov. Zlato solnce je obsevalo snežne gomile, da so se bliščale, ka-

kor bi bile posute s tisočeriimi dijemanti. Tu ni videti dragega marmorja, tudi angel miru ne poveša glave, le siromahni leseni križi stoje na gomilah. J. K. Padel za domovino.

Kje ti je tekla zibel. Kakšna je bila tvoja materina gorovica. V kateri deželi plaka tvoja žena, otroci — nevesta... Dovolj je, da si padel za domovino.

V novem odseku. V najhujši zimi si zgradimo kočje. Dnevi potekajo precej mirno, le smpatja nam topovi zapojejo večerno pesem uspavanko.

Sneg se je začel tajati. Večno lepa Vesna hiti od travnika do gozda ter sipa cvetje s polnimi rokami. Naša srca jo pozdravijo z veseljem. Proč je mrazla zima, novo prerčenje majke zemlje in z njo tudi naše. Gozd šumi večno lepo pesem in jaz mu odgovarjam: Oj, le šumi gozd nad mano — kaj ti več kako je meni ko budim na tujih tleh — — —

V rumunskih pragozdih. Visoko na gori stoji naša kočja, izdelana iz smrekovih debel. Tlak, streha in ležišče, pa tudi miza in klop so iz okroglega lesa. Drevesna skorja pokriva streho, da bi bili varni pred dežjem, a smo le prevečkrat mokri. Naše domače živali so miš, katerim bi radi vse druge odpustili, samo, da bi se navadile razločevati med mojimi in tvojimi. Pred našim domova-

njem stoje košate smreke — umetno narejena streha, ki nas varuje pred sovražnim opozovalcem na nasprotnem hribu.

Priznati moram, da je samostanako življenje tu gori v bližini neba in zvezd, pod zelenimi bukvami rumunskih gozdov prav prijetno. Na vse rano pozdravljajo našo "vilo Kukavico" zlato solnce in zvečer se dolgo poslavljajo od nas, preden zaide tja daleč proti zahodu. Pod nami ležita naša in sovražna bojna črta; alihi se prav vsak strel in vidi skoro vsak udar granate, ki padajo včasih tudi prav blizu nas.

Daleč tam proti severu vidimo v rumunsko deželo. Z daljnogledom opazujemo celo sovražne vlake in avtomobile, ki drve po cesti, da se vzdigujejo gosti oblaki prahu. Na daljnem horizontu so po gričih in planinah raztresene vasi. V dolini tik za bojno črto je malo mesteca, v katerem je še sovražnik. Zelo lepo se vidijo zvoniki in hiše; iz dimnikov se ponavadi kadil.

Že dalj časa je vse mirno, samo topništvo strelja iz dolgega časa vsak dan po malem. Zvečer razsvetljujejo bušiče raznobarske rakete; smpatje počli posamezen strel, potem je za zopet vse tiho. Tu gori smo trije Jugoslovani, ki imamo nalogo paziti na telefonične zveze. Po cele tedne ne vidimo nobenega človeka, razen donašalca hrane in pošte. Bošnjak-mohamedanec je to, pošten človek; le to napako ima, da vselej kaj pozabi; enkrat pošto, drugič kavo, tobak... Njegov izgovor je vedno: "Boga mi, zaboravio sam, kriv sam!" Dobra duša, naš Mehmed Haladžija!

Tu je pravi pragozd. So prostori, kamor se nikdar ni stopila človeška noga, pač pa najdeš sledove medveda in divjega prašiča. Drevje leži vse navzkriž; gozd je tako zaraščen, da brez sekire ni mogoče naprej. Drevesa rastejo, dorajčajo, padajo in segnjejo. Posebno nevarno je iti po gozdu v viharju, ker se vedno podirajo drevesa. Mogočne bukve, ki bi jih več mož ne objelo, vijeke jelke, temne smreke, katerih krone se prepletajo med seboj in delajo tako gosto streho, da solnce nikdar ne prodre v pragozdno goščavo. Zemlja je vlažna in po njej gomazijo najrazličnejše žuželke in poganjajo tisočbarvne glive. Kadar si hočemo privoščiti divjačino, moramo globlje v gozd na lov. Ko v večernih urah čakam na srno, se krog in krog javlja tajnostno gozdno življenje. Iz teme se oglašajo sova in gozd je nekako strahen — divji. V tej divji naravi smo postali nekam divji tudi mi. Delamo pota, sekamo drevje. Kuhamo v gozdu. Po vodo hodimo uro daleč v dolino, največkrat pa pijemo deževnico.

Na večer se oglašajo ubrani glasovi citer in naše misli pohite na njihovih krilih daleč, daleč proti ljubi domačiji... Iz pragozda čarobno odmeva tihl jek; v dolini pokajo granate, zlato solnce očarja s zadnjimi žarki naše gorščakovile — sem od juga pa prihajajo oblaki in nam prinašajo pozdrave od juga...

Slove od Rumunije. Meseca decembra, 1917, se sklene premirje. Dnevi teko enakomerno, dolgočasno. Dobimo drugi odsek, kjer je malo bolj prijazno. Zima poteče mirno in ob toplih pomladnih dneh izgine sneg. Zopet je vse ozelenelo — vojna v Rumuniji je končana. Oddidemo na počitek za tri mesece na Sedmograško.

Kmalu minejo dnevi miru, nalože nas na vagono in vlak drda na Tirolsko na italijansko bojišče.

Z bogom, rumunska zemlja, menda te ne bom videl več.

V Tirolah. Skalnaté gore, visoki nebotični snežniki, po katerih rije in se skriva vojak pred drobci granate. Bele ceste, čist zrak, dobra voda, le hrane manjka. Nobenega razgleda — vedno okrog nas skalnate čeri in nad nami azurno nebo. Dnevi tečejo enakomerno. Granate pokajo vsaki dan, ter naredijo precej škode. Oddidem k brigadi pred Asiago — v divji pekel. Vrhodno od vasice Gallo je ležala osma stotinja nekakega slovenskega polka v zakopih. Dan za dne-

vom jo je sovražnik huje napadal, vidno se je krčila, tam za malim gozdom pa so se množili nebetasni beli križi. Tla so bila kar posuta z železnimi drobci in strnjena kri se je držala skal. Med koreninami je ležal sem pa tje kos črnega, razpadajočega mesa, ki je služilo za hrano podganam, katere so se strašno množile po luknjah ter ponoči napadale utrujene in izstradaje vojak.

(Dalje prihodajta.)

NAZNANILO ROJAKOM!

Tem potom naznanjam rojakom, da sem prevzel agencijo za prodajanje moške obleke od Martin Gordom Company iz Cleveland, Ohio in od William C. Bartlett Inc., iz Chicago, Ill., ter v kratkem obiščem rojake v državi Washington in upam, da se bodo zanesli na mene in mi zaupali, ter mi šli na roko pri prodaji oblek.

John Brezar, potovalni agent, 1018 Center St., Oregon City, Oregon. (Adv.)

V NAJEM SE ODDA

stanovanje štiri sobe v prvem nadstropju, moderno urejeno in sicer za malo družino ali samcem. Odda se po zmerni ceni. Oglašite se pri lastniku na: 1823 So. Maple Ave., Berwyn, Ill. (Adv.)

Dve darili za nove naročnike

Ader se potrudil v sodajni kampanji in dobi osem pošiljk ali štiri celoletne naročnine za dnevnik "Prosveta" in pošlje celo vsoto upravnštva, dobi krasno samonapejno pisalno pero in avtomatični svinčnik s lepim zlatim znakom S. N. P. J.

SEZNAM PRIHODI SLOVENSKE ORGANIZACIJE V CHICAGO.

- Mladinski oddelk društva S. N. P. J. v Chicago, piknik v La Grange parku, Forest Preserve, dne 21. julija. Pioneer. Piknik dne 14. avgusta v Wildmarjevem vrto, Willow Springs, Ill. Zveza slovenskih organizacij, piknik dne 21. avgusta pri Johnu Widmarju, Willow Springs. Pioneer. Piknik dne 11. septembra v Clarendon Hillu, Ill. Vseučilna društva Pioneer dne 1. oktobra v auditoriju S. N. P. J. OPOMBA: Ako prideva Valoga društva ni označena v gornjem seznamu, sporočite datum in drugo podatek na naslov: JOHN PUTZ 1294 S. Racine Ave.

POJASNILO DRUSTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listo Prosveta, kakorikoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej pošljete v pisnu, ali šolite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je pridobane kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti pridobane celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za član in za nečlane. Nadalje velja isto tudi za razne priručnice, veselnice, shode, itd. Vselej je treba povedati ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno časnikarsko vest, tud v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se pridobí vas, kar zahtevate. Isto tako velja za vse druga naznanila če se koga tiče, želnitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti pridobí in da bodete sanj plačali. To pojasnilo dajem radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravnštvo lista. Prosim, da to upoštevate in se potem ravname. — Filip Godina upravitelj.

Agitirajte za "Prosveto"!

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

- ima v zalogi sledeče knjige: AMERIŠKI SLOVENC! — izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00 Slovensko-Angliška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00 Zakon Biogenesije — tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50 Pater Malaventura — V Kabaretu — zanimiva povest iz življenja ameriških franciskanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopinjena s slikami \$1.50 Zgodovinski — raziskna povest in prava ilustracija dolejši skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75 Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00 Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 258 strani mehko vezana, stane samo \$0.50 "Hrbenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo \$0.25c "Informator" — knjižica s vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člana — stane samo \$0.20c

Pišite penjo na: KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (June 30-1927) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponožite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen ved napakega naznolva, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Član S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40. Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člana \$6.30. Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino. Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: Mladinski List stane za celo leto \$1.20. UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

DON CORREA

G. Keller.—Dr. Joža Glonar.

(Dalja.)

"Nikdar še niso zvezde uboštva sijale lepi sreci" — je šepetal Correa in objel vitko gospo z desnico. S prstom mu je pokazala nekoliko večjo luknjo, ki je bila bolj podobna malemu razporku: "Tukaj pa stje celo mesec med zvezdami, prav kakor pastir med ovčicami, kakor pravijo pesniki!"

"Tega niso naredili molji, ampak pred leti sunek z mečem!" — je odvrnil Correa. Hotela je izvedeti, kako je to bilo in on ji je pripovedal, kako se je moral kot mlad dijaček nekoč braniti, ko je po noči nekemu pevcu, ki je pel svoji krasotici podoknico, zaklical mimogrede: "Tiho, gobec!" Ljubezni takrat še ni ravno poznal in ono mačje mijavkanje na vseh oglih mu je bilo precej zoprno. Samo plašč, ki ga je nastavlil z levo roko, je moč sunka razjarjenega pevca odnesel. Vendar pa je vklub temu precej krvavel.

Ali pa zna sedaj pošteno ljubiti, ga je vprašala gospa Feniza in ga poljubila, še predno je mogel odgovoriti. Tako je šlo dan za dnem, dokler ni bila prej tako umerjena in ponosna gospa de Cercal popolnoma očarana in izgubljena v strasti; Don Correa pa ni imel niti časa niti misli, da bi se bil začudil nad tem čudežem, saj je bil sam popolnoma zajet od zaljubljenega požara. Skratka, ni se dalo več dognati, kdo izmed obeh je drugega v tako kratkem času zapeljal in izprémnil. In tako sta se na vse zadnje, ker ni bilo nobenih ovir, zaročila in pripravila poroko, ki bi se naj brzo vršila.

Donna Feniza je komaj vprašala, odkod je in je bila zadovoljna z bajko, ki ji jo je pripovedoval z namenom, da ji bo nekoga dne že razodel, kdo prav za prav je. Tem brezskrbneje pa se je sedaj udal veselju, a katerim ga je polnila njena zaljubljenost, v kateri ga je oblačila, krmila, napajala in ljubkovala, ker je bil uverjen, da velja vse to samo njegovim osebi.

Poroko so praznovali v palači malega mesta Cercala, ki je ležala na oni strani brega. Poročni izpred, ki je šel preko gore, se je bleščal in svetil daleč na okolo in je naznanjal, da jemlje lepa gospa Feniza v drugič moža; vendar pa prav za prav ni bil nihče vesel, kot samo ona in njen ženin. Ta pa ni opazil prav ničesar in se je samo veselil sijaja, s katerim je hotel nekoč presenetiti svojo nevesto, ko bi se zopet povrnila stara sreča in moč. Samo v stari cerkvi ga je po poroki nekaj čudno dirnilo. Ob nagrobniku prvega moža gospe Fenize, ki je bil postavljen ob nekem stebru, je slone-la koščena, žoltobleda komornica v svoji rdeči prazniški obleki in je z mrko bleščočim pogledom ošinila vselega gospoda Correo. Ljudje so jo bili osumili, da je onega grdega postarnega moža, ki je prinesel večino bogastva v hišo, v spanju spravila s sveta in počela še razne druge reči, ki ji jih je ukazala njena lepa gospa. Correa vsega tega ni vedel, zato mu je oni nenavadni pogled kmalu izgini iz spomina.

Kakega pol leta je živel kakor na otoku Kalipse; potem pa se je Salvadorju Correi zopet s podvojenjo močjo zbudila stara podjetnost, ki mu ni dala še dalje tako mehkužno živeti in sanjati. Že je bil dobil skrivna poročila, da ga vlada potrebuje in da ga hoče vkljub njegovim sovražnikom obdati z višjim dostojanstvom, zato se mu je zdelo primerno, da bi potoval v Lisabono in stvari dejal v red. Žena pa bi za sedaj naj še ne izvedela, kaj je z njim,

ampak se preselili v njegovo palačo šele, ko bi bilo vse končano. Zato ji je povedal samo to, da ga nujni posli silijo na pot in ko je valed tega prek in prek zardela, se za to ni posebno zmenil, jo je pogladil po zardelih licih in se napravil v hlev, da bi izbral konja zase in za svojega hlapca. Prišel pa je hlevar sam, ki je vprašal, kaj žel in ko je Don Correa izbral dva konja, ki se naj osedlata, je hlevar spoštljivo snel svojo usnjeno čepico, se okorno, toda globoko poklonil in uljudno rekel, da so konji last njegove milostne gospe in da bo nemudoma povprašal, kaj meni ona. Nato se je zopet vzravnal pokoncu, Don Correa, ki ga je pozorno opazoval, pa mu je pritisnil zaščitnico in ga vrgel iz hleva, ne toliko iz sirovosti, kolikor valed prirojene zakonske politike, za katero je v tem slučaju brez posebnega lakanja dobil priliko, da si je bil sicer na tem polju še precej neizkušen. Nato je zapovedal enemu izmed hlapcev z osornim glasom in strogim pogledom, naj osedla dva konja in se pripravi na pot, sam pa je šel zopet gor v dvorano, s čevlji in ostrogami in ogrnjen v stari plašč.

Ko je vstopil, je bila gospa ko smrt bleda in tako zmehdana, da ni mogla nič reči ne storiti. Ob nještja stala hlevar, ki je z roko pokrival svoj razmršen čop, in komornica. Correa, ki ni še ničesar sumil in je bil nedolžno dobre volje, je objel gospo za slovo in ji takole mimogrede povedal, da je hlevarja, ki ni hotel poslušati njega, svojega gospodarja, baš spodil iz službe, in ker gre ob enem, da odslavi tudi rdečekrilo komornico, ker mu njen obraz ne prija. Ko se bo vrnil, ne sme biti nobeden več pri hiši, sam pa bo poskrbel za dostojne ljudi, ki mu bodo po godu.

Nihče se ni zganil, niti odgovoril besedice. Na kamenitem stopnišču, po katerem je šel nizdol, se je paš s sovražnim pogledom stisnil v kot. "Idi k gospe" — mu je zaklical — "in povej, da sem spodil tudi tebe. Če te bom dobil še tukaj, ko bom prišel nazaj, te bom vrgel akoli okno." Paš je kakor kak pajek odhitel po stopnicah navzgor.

Pri vratih sta ga čakala osedlana konja in hlapec, pripravljen za pot. Bil pa je tako obotavljan in čemeren, da je gospod dobro opazil upornost, s katero se mu je pokoril. Res sta prijezdila po goraki stezi komaj sto korakov leč, ko se je iz grajske line začel presunljiv žvižg; hlapec se je za trenutek ustavil, nato pa je konja obrnil in zrljal na vso moč nazaj v grad.

"Ali je taka?" — je dejal Don Correa sam pri sebi, ko je opazil, da je hlapec pobegnil. Namesto, da bi mu sledil, pa je šel svojo pot naprej, ker si je rajši pomagal sam ko pa s tako služinčadjo. Reč ga je skoro bolj gnala na smeh ko jezila in skoro se mu je zdelo bolj kratkočasno, če ima človek ženico, pri kateri je tudi nekaj popra in soli in ne sam med.

Reč v Lisabonu se je uredila prav ugodno. Imenovali so ga za viceadmirala in ker se je sedaj zopet pokazal v javnosti, je hotel vsakdo biti njegov prijatelj. On pa se je takoj napravil na pot, ker je dobil od vlade nalogo, naj se pelje s tremi velikimi bojnimi ladjami v Brazilijo in tam prevzame vladine posle.

Admiralsko ladjo je dal pripraviti za sprejem visoke dame in prenesti nanjo iz svoje rodovinske palače vso potrebno spravo in krasno opremo. Tudi je nakupil raznovrstnih dragocenih daril, ki jih je hotel svoji ženi izročiti na ladjii in ji tako bogato povrniti, kar je prejel od nje. Sklenil je bil namreč s svojim brodivjem se pripeljati v bližino njenega gradu, se tam ustavit in jo prepeljati na ladjo; še le tam bi naj izvedela, kdo je njen mož. (Dalje prihodajta.)

Kampanja za dnevnik

Vsi aktivni člani S. N. P. J. naj grede na agitacijo! Dnevnik mora imeti preko 10,000 naročnikov še to leto. Agitatorje, ki bodo delavni, čakajo lepe knjižne nagrade.

Kampanja za nove naročnike na dnevnik "Prosveto" se otvori 15. februarja 1927 in se zaključí 15. novembra 1927.

Vsako, ki se naroči na dnevnik "Prosveto" in ki dolej še ni bil naročnik, bodel za pol leta ali za celo leto, ali če stari naročnik pošlje dve ali več naročin NOVIM NAROČNIKOV, je deležen nagrade v knjigah iz zaloge Književne Matice S. N. P. J.

Pogoj na nagrado je NOV NAROČNIK in vsako mora poslati celo vsoto naročnine brez vsakega odbitka poštnine ali provizije upravnštva "Prosvete". V tej kampanji ni dovoljena nobena provizija. Kdar si vzmne provizijo, ne dobi nagrade.

Za eno poštno naročnino na dnevnik je pošiljatelj deležen knjige "Jimmie Higgins," ki je vredna \$1.00. Za eno celoletno naročnino je pošiljatelj deležen "Slovensko-angliške slovnice," vredne \$2.00, ali pa drugič knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$2.00.

Za dve celoletni naročnini dobi pošiljatelj knjige "Ameriški Slovenci," vredne \$5.00, ali pa drugič knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$5.00.

Braje in sestre S. N. P. J., kakor tudi drugi rojaki in rojčanke, ki se niste naročili na dnevnik "Prosveto," sedaj se vam smi ugodna prilika, da si za majhno vsotico nabavite dober list in poleg tega dobita še dobri knjige EASTONJI!

Podarite se s naročbo! Pošljite naročnino še danes! Naročnina "Prosvete" za eno leto je \$6.00, za pol leta \$3.00. (Za Chicago in Cicero je \$7.50, člani plačajo \$6.30, za Evropo pa \$9.00.) Člani S. N. P. J. doplačajo \$1.20 za celo leto ali \$2.40 za pol leta, ker člani plačajo pri anamontu \$4.80 za leto za tednik.

Mladinski List stane za eno leto \$1.20.

Vse pisma in denar pošljite na naslov: Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.